

GHID METODOLOGIC
cu privire la instrumentarea cauzelor
cu copii victime/martori ai infracțiunilor

Capitolul I. Dispoziții generale

1. Ghidul metodologic cu privire la instrumentarea cauzelor cu copii victime/martori ai infracțiunilor (în continuare Ghid metodologic) este elaborat în vederea implementării pct.1 al Domeniului specific de intervenție 6.3.2. din Strategia de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016 și al Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia și în scopul aplicării corecte și uniforme a normelor Codului de procedură penală, cu respectarea standardelor internaționale și naționale existente în domeniul drepturilor copilului, în procesul audierii în condiții speciale a copiilor victime/martori ai infracțiunilor, pentru prevenirea revictimizării lor.

Prevederile Ghidului metodologic vizează modul de implicare și interacțiune persoanelor abilitate cu funcții în acest domeniu de activitate, inclusiv ofițerul de urmărire penală, procurorul, judecătorul, intervievatorul, apărătorul, alți participanți, în vederea bunei desfășurări a procesului de audiere a copilului victimă/martor al infracțiunii.

2. Standardele universale și europene în vederea adaptării sistemelor judiciare la necesitățile specifice ale copiilor sunt cuprinse într-un șir de documente internaționale, inclusiv:

Convenția ONU cu privire la drepturile copilului din 20 noiembrie 1989;

Ansamblul Regulilor Minime ale Națiunilor Unite pentru Administrarea Justiției Juvenile (Regulile de la Beijing) din 29 noiembrie 1985;

Ghidul Națiunilor Unite privind Justiția în problemele care implică copii victime și martori ai infracțiunilor din 22 iulie 2005;

Convenția Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de ființe umane, semnată la Varșovia la 16 mai 2005;

Convenția Consiliului Europei pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale (Convenția de la Lanzarote) din 25 octombrie 2007;

Liniile directorii ale Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei pentru Justiție Prietenoasă Copiilor, din 17 noiembrie 2010;

Convenția Consiliului Europei cu privire la prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței în familie (Convenția de la Istanbul) din 11 mai 2011;

Directiva Parlamentului European și a Consiliului Uniunii Europene de stabilire a unor norme minime privind drepturile, sprijinirea și protecția victimelor criminalității din 25 octombrie 2012, etc.

3. Pentru a asigura condițiile unei justiții prietenoase copiilor victime/martori ai infracțiunilor, profesioniștii și alți participanți implicați în procesul audierii se vor conduce de următoarele principii interdependente:

interesul superior al copilului în procesul de luare a deciziei, cât și ca impact al acesteia – care garantează copilului aflat în contact cu justiția că orice decizie care îl privește va urmări cu prioritate asigurarea drepturilor și intereselor lui, bunăstării fizice și psihice;

demnitate - în cadrul procedurii copilul trebuie să fie tratat cu grijă și atenție pentru integritatea lui fizică și psihologică, cu sensibilitate și respect pentru situația lui personală și necesitățile specifice;

nediscriminare - fiecare copil are dreptul să fie tratat într-un mod echitabil și egal, indiferent de apartenența sa, a părinților sau tutorilor săi la o anumită rasă, culoare, naționalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingeri, sex, vârstă, dizabilitate, opinie, apartenență politică sau orice alt criteriu similar.

asigurarea mediului și limbajului prietenos copilului, din care rezultă că în timpul audierii copilul trebuie să fie tratat corespunzător specificului vârstei, necesităților speciale, maturității și nivelului de înțelegere, ținând cont de nivelul de dezvoltare a vocabularului copilului. Procesul de audiere a copilului trebuie adaptat la ritmul și atenția copilului, fiind prevăzute pauze periodice;

supremația legii, potrivit căruia fiecare copil are dreptul la respectarea tuturor elementelor unui proces corespunzător, cum ar fi: principiile legalității și proporționalității, dreptul la un proces echitabil, dreptul la consiliere juridică, inclusiv acces eficient la serviciile unui avocat, care trebuie să fie garantate copiilor și nici într-un caz minimizezate sau refuzate sub pretextul interesului superior al copilului;

celeritatea, potrivit căruia audierea copilului victimă/martor al infracțiunii trebuie să aibă loc într-un timp cât mai scurt posibil, de la sesizarea despre comiterea infracțiunii;

diligența, din care rezultă pregătirea și desfășurarea procesului de audiere, în măsură să asigure elucidarea tuturor circumstanțelor faptei în vederea stabilirii adevărului pe cauză;

participarea, potrivit căruia fiecare copil are dreptul să-și exprime propriile viziuni sau păreri, în mod liber. La adoptarea deciziilor care-l privesc, viziunile copilului vor fi luate în considerare, ținând cont de abilitățile lui, vârsta, maturitatea intelectuală și capacitățile de evaluare. Copilul este informat despre dreptul de acces la justiție și drepturile sale procesuale;

neadmiterea revictimizării, care presupune excluderea, pe cât posibil, a audierilor repetate a copilului soldate cu consecințe negative ca rezultat al reamintirii situației de abuz la care a fost supus sau la care a fost martor.

Capitolul II. Condiții speciale de realizare a audierii copilului victimă/martor al infracțiunii

Secțiunea 1. Cadrul legal referitor la audierea în condiții speciale a copilului victimă/martor al infracțiunii

4. Legislația Republicii Moldova subliniază importanța asigurării interesului superior al copilului în procesul adoptării deciziilor în privința lui, inclusiv când este implicat în procedura penală. Art.10 alin.(6) Cod de procedură penală garantează respectarea intereselor minorului victimă/martor în orice fază a procesului penal.

5. Codul de procedură penală al Republicii Moldova (în continuare CPP) prevede posibilitatea audierii copilului în condiții speciale, deosebite de procedura generală, pentru a-l proteja de riscul revictimizării. Astfel, potrivit art.109 alin.(5) CPP, în cazul în care martorul minor în vârstă de până la 14 ani urmează să fie audiat în cauzele penale privind *infracțiunile cu caracter sexual*, privind *traficul de copii* sau *violența în familie*, precum și *în alte cazuri în care interesele justiției sau ale minorului o cer*, procurorul, solicită audierea acestuia în condițiile art.110¹ CPP.

6. Condițiile speciale de audiere, prevăzute de articolul art.110¹ CPP, constau în audierea martorului minor de către judecătorul de instrucție, în spații special amenajate, dotate cu mijloace de înregistrare audiovideo, prin intermediul unui intervievator, care este o persoană instruită pentru comunicare eficientă cu copilul.

7. *Aceleași condiții speciale* de audiere, prevăzute pentru audierea martorului minor, *sunt aplicabile și în cazul audierii copilului victimă/parte vătămată*, potrivit art.58 alin.(11) CPP, art.60 alin.(5) CPP și art.111 alin.(2) CPP. De reținut că, în conformitate cu art.59 CPP minorul căruia i s-a cauzat prejudiciu prin infracțiune va fi considerat parte vătămată, chiar și în lipsa acordului său.

8. Dezvoltând dispozițiile art.109 alin.(5) CPP și art.110¹ alin.(1) CPP referitoare la *alte cazuri în care interesele justiției sau ale minorului o cer*, este recomandabilă audierea în condiții speciale a copilului cu vârstă peste 14 ani:

- cu handicap psihic sau retard mental, victimă/martor a oricăror infracțiuni;
- victimă a torturii sau tratamentului inuman ori degradant;
- în cazul tentativei de suicid;
- victimă/martor al infracțiunii, comise cu deosebită cruzime;
- scos ilegal din țară sau răpit de către rudele apropiate, etc.

La fel, se recomandă de a prefera, în dependență de circumstanțele cazului, audierea în condiții speciale, pe cauzele penale privind infracțiunile cu caracter sexual, traficul de copii sau violența în familie, chiar și a copiilor victime/martori cu vârsta până la 16 ani.

Secțiunea 2. Condițiile tehnice pentru audierea copilului victimă/martor al infracțiunii

9. Procesul penal este o experiență dificilă și stresantă pentru orice copil. Audierea copilului în biroul colaboratorului de poliție, al procurorului sau în instanța de judecată, asociativ îi pot trezi sentimentul de vină pentru ceea ce s-a întâmplat, amplificând astfel impactul traumei asupra bunăstării lui psihice. Practica internațională, preluată la nivel național, oferă cu titlu de soluție, reguli noi de audiere a copilului în încăperi special amenajate pentru această procedură (*Camera de audiere a copilului*). După posibilități, pot fi amenajate suplimentar și alte spații care să ofere servicii necesare copilului în asemenea situații, inclusiv examinarea medico-legală a copilului, suport psihologic copilului și/sau însoțitorilor săi, asistență terapeutică, sală de așteptare a însoțitorului, etc.

10. Utilizarea Camerei de audiere este benefică pentru copil, având în vedere că poate asigura:

- evitarea contactului vizual și confruntării dintre copil și abuzator, respectând totodată dreptul la apărare a persoanei bănuite/învinuite;
- asigurarea unui mediu prietenos, potrivit pentru verbalizarea experienței traumatizante;
- reducerea audierilor multiple;
- evitarea prezenței fizice a copilului în instanța de judecată;
- asigurarea unui confort psiho-emoțional copilului și familiei acestuia pe întreaga durată a procesului penal.

11. Camera de audiere a copilului trebuie să prezinte un spațiu confortabil care, pe parcursul interviului, să inspire copilului securitate atât din punct de vedere psihologic, cât și fizic.

12. Standardele acceptate la nivel internațional prezintă Camera de audiere a copilului drept o combinație din trei sau cel puțin două încăperi separate:

încăperea de pregătire a copilului către audiere (*aceasta lipsește în cazul amenajării Camerei de audiere compusă din două încăperi*) - reprezintă un spațiu

amenajat de o manieră prietenoasă copilului, care-i asigură posibilitatea de a petrece timpul până la începerea audierii, într-un mod care să nu inducă stres (jucării, cărți, reviste, creioane colorate, etc.). Împreună cu copilul aici se pot afla intervievatorul, după caz reprezentantul legal al copilului, interpretul. Intervievatorul folosește această oportunitate pentru stabilirea contactului psihologic cu copilul și a relației de încredere.

Încăperea pentru audierea copilului (*în cazul Camerei de audiere, compuse din două încăperi, pregătirea copilului pentru audiere se va efectua tot în această încăpere*) - este un spațiu, în care se vor afla doar copilul și intervievatorul, iar în cazurile necesare și interpretul/traducătorul. Această încăpere trebuie să aibă intrare separată, excluzând orice legătură cu încăperea de vizualizare, decât prin intermediul echipamentului de recepție și înregistrare audiovizuală. Este bine să se țină cont de necesitatea asigurării gradului sporit de izolare fonică a încăperii, astfel încât să nu fie afectată calitatea înregistrărilor.

Încăperea este bine să fie amenajată în tonalități neutre, pastelate (tonuri palide), pentru a nu distra atenția copilului în procesul audierii. Să fie potrivit mobilată atât pentru preșcolari (3-7 ani), cât și pentru adolescenți (14-16 ani). Mobilierul recomandat: *o masă de înălțime joasă* (comodă pentru copil), *o sofă și un fotolui sau două fotolii cu rotile, un dulap*. Materialele sau obiectele de uz curent menite să ajute copilul a povesti (creioane colorate, hârtie, planșe și păpuși anatomice, etc.) nu vor fi direct accesibile acestuia, urmând a fi folosite după necesitate.

Încăperea este dotată cu echipament de înregistrare audiovizuală. Mijloacele de înregistrare a declarațiilor copilului (microfoane, camere video), vor fi amplasate discret, într-un mod care să nu intimideze sau să sustragă atenția copilului, dar în același timp să asigure înregistrarea clară, din câteva unghiuri, a procesului de audiere. Pentru a corespunde acestor cerințe, încăperea pentru audierea copilului trebuie să fie echipată cu:

camere video care înregistrează interviul, cu acoperirea video a întregii încăperi, planul specialistului și planul copilului în timpul interviului;

microfoane pentru înregistrarea audio. Deoarece în procesul de relatare a experienței traumatizante, intensitatea vocii copilului poate scădea, microfonul trebuie să fie sensibil pentru a asigura calitatea sunetului;

set de căști pentru intervievator prin intermediul cărora va fi posibilă, la necesitate, legătura cu persoana din încăperea de vizualizare.

Copilul care urmează a fi audiat va fi informat că mărturiile sale vor fi înregistrate.

Încăperea de vizualizare a audierii – este spațiul în care se vor afla participanții la proces (judecătorul de instrucție (judecătorul care examinează cauza penală), partea apărării, partea acuzării, reprezentanții legali, specialiștii), cu excepția copilului și a intervievatorului. În încăperea de vizualizare a audierii nu este admisă prezența fizică a bănuțului/învinuțului, acesta fiind reprezentat de apărătorul său, ales sau numit din oficiu. Încăperea de vizualizare trebuie să aibă spațiu îndeajuns, având în vedere numărul relativ mare a participanților interesați. Acest spațiu este dotat cu echipament electronic (calculator cu monitor, căști, microfon) care permite recepționarea și înregistrarea audiovizuală a interviului, care se desfășoară în camera de audiere a minorului, oferind posibilitate participanților să urmărească audierea copilului în timp real și să formuleze pentru copil întrebări.

13. Pentru a exclude orice contact a copilului, care urmează a fi audiat, cu alți participanți la proces, anticipând astfel situații care pot genera stare de intimidare și/sau blocare a copilului, intrările în încăperea pentru audiere și cea de vizualizare trebuie să fie separate, preferabil de exclus posibilitatea intrării dintr-un spațiu comun.

Secțiunea 3. Participanții la procesul de audiere a copilului victimă/martor a infracțiunii

14. Codul de procedură penală prevede posibilitatea audierii copilului în privința situației prin care a trecut sau pe care o cunoaște, fiind implicat în procesul penal în rol de victimă/martor al infracțiunii. Potrivit art.481 CPP, audierea *copilului victimă/martor* se efectuează în condițiile art.art.105, 109, 478-480 CPP aplicate corespunzător.

15. Drepturile și obligațiile martorului minor sunt statuate în art.481¹ CPP, aplicabil și în cazul minorului victimă. Martorul (victima) minor are dreptul să fie confidențial în toate etapele procesului penal, să fie asigurat și încredințat că cele relatate și suferite nu vor fi răspândite; să tacă și să nu se incrimineze pe el însuși sau pe rudele sale; să facă declarații în limba lui maternă sau într-o limbă pe care o vorbește; să fie asistat gratuit de un interpret; să dispună de alte drepturi procedurale ale martorului prevăzute la art.90 CPP.

16. În același timp, legea procesual penală distinge spectrul de drepturi procesuale ale minorului, în dependență de vârstă și capacitatea de exercițiu:

- martorul (victima) minor în vârstă de 14–16 ani are dreptul să recuze interpretul, intervievatorul, psihologul implicat la audiere; să refuze participarea reprezentantului; să scrie personal declarații, cereri, plângeri împotriva ofițerului de urmărire penală, procurorului și instanței de judecată. În cazul refuzului martorului (victimei) minor la reprezentantul legal, procurorul și instanța de judecată vor ține cont de circumstanțele specificate în pct.pct.27-28 din prezenta Instrucțiune.

- martorul (victima) minor în vârsta de 16–18 ani, pe lângă drepturile expuse, mai dispune de toate drepturile și obligațiile unui martor, de dreptul de a fi informat despre toate cererile făcute de reprezentantul lui, precum și de a formula obiecții asupra acestor acțiuni. În cazul în care, după o discuție în comun, martorul minor nu și-a retras obiecțiile, reprezentantul legal trebuie să-și retragă cererea.

17. Este important că victimei/martorului, care la data audierii nu a împlinit vârsta de 16 ani, să i se atragă atenția că urmează să spună adevărul. Pentru refuz sau eschivare de a face declarații, precum și pentru declarații mincinoase cu bună știință, poate fi prevenit de răspundere, conform art.313 Cod penal și respectiv conform art.312 Cod penal, doar minorul care a atins vârsta de 16 ani.

18. Se interzice categoric participanților la procesul de audiere a copilului victimă/martor al infracțiunii:

- a) să exercite asupra copilului presiuni, intimidări sau violențe de orice fel;
- b) să impună copilului propriile principii sau valori, să convingă copilul de vinovăția sa;
- c) să convingă copilul de realitatea altor situații decât de cele descrise.

19. Potrivit condițiilor generale de judecare a cauzei, stabilite inclusiv în art.314 CPP, toate probele acumulate în cadrul unui proces penal trebuie să fie administrate nemijlocit și sub toate aspectele în instanța de judecată. Părții acuzării și părții apărării trebuie să le fie create condiții necesare pentru cercetarea multilaterală și în deplină măsură a circumstanțelor cauzei. Totuși, norma invocată admite derogări de la condițiile generale. Acestea sunt prevăzute nemijlocit în art.art.109, 110¹, 115, 371 din Codul de procedură penală, care stabilesc sau admit audierea copilului în condiții speciale.

20. În conformitate cu art.110¹ CPP, audierea în condiții speciale a copiilor cu statut de victimă/martor al infracțiunii, se efectuează de către *judecătorul de instrucție*, care potrivit legislației procesual-penale este organ judecătoresc cu atribuții proprii în faza de urmărire penală. În acest fel este asigurat controlul judiciar asupra acestei acțiuni procesuale, efectuate în cadrul urmăririi penale, oferindu-se posibilitatea de a exclude

audierea repetată a copilului victimă sau martor al infracțiunii ulterior în sala de judecată. În conformitate cu alin.(1¹) art.371 CPP, în cazul în care minorul a dat declarații în conformitate cu prevederile art.110¹ CPP, citirea acestor declarații și reproducerea înregistrării audio/video a acestora în sala de judecată vor înlocui audierea personală a minorului, pentru a reduce o posibilă traumă a acestuia. Totuși, dacă în faza examinării judecătorești a cauzei penale se stabilește necesitatea audierii (suplimentare sau repetate) a copilului, judecătorul (completul de judecată) care examinează cauza decide și asupra condițiilor de desfășurare a audierii.

Judecătorul de instrucție decide data și locul audierii în condiții speciale a minorului victimă/martor al infracțiunii, dirijează întreg procesul de desfășurare a audierii, verifică prezența și identitatea participanților la acțiunea procesuală, stabilește competența specialiștilor antrenați, explică, până la începerea audierii, drepturile și obligațiile participanților și verifică dacă acestea le sunt clare, stabilește împuternicirile reprezentanților/avocaților, în condițiile prevăzute de Codul de procedură penală. Judecătorul dispune începerea procedurii de audiere a minorului și asigură ordinea și buna desfășurare a procesului.

Procesul-verbal al ședinței de desfășurare a audierii minorului se întocmește de *grefier* și se anexează la dosar împreună cu procesul-verbal de audiere.

21. Urmărind din încăperea de vizualizare procesul de audiere a minorului *procurorul, apărătorul bănuțului/învinuțului și, după caz, ofițerul de urmărire penală, apărătorul părții vătămate* (în cazul audierii copilului martor a infracțiunii) au posibilitatea de a adresa copilului întrebări prin intermediul judecătorului de instrucție. Aceste oportunități vor limita considerabil sau chiar exclude necesitatea audierilor suplimentare a copilului la faza urmăririi penale și a audierii lui în ședința de judecată.

22. *Intervievatorul* are sarcina de a pregăti copilul pentru audiere și a adapta procedura formală a audierii la specificul copilului cu statut de victimă/martor, ajutându-l să expună informația pertinentă cazului investigat. În timpul procesului de audiere interviuatorul expune copilului întrebările formulate de către participanții aflați în încăperea de vizualizare, contribuie la adaptarea actului procesual la necesitățile și posibilitățile copilului. Drepturile și obligațiile procesuale ale interviuatorului sunt prevăzute în art.87 CPP.

La audierea suplimentară/repetată a copilului victimă/martor al infracțiunii, se asigură cu preferință participarea aceluiași interviuator care a participat la audierea inițială și care deja a stabilit contactul necesar cu minorul și a câștigat încrederea acestuia.

Interviuator poate fi persoana cu studii juridice sau în psihologie, cu experiență în audierea copiilor victime/martori ai infracțiunii și instruire asupra modului de comunicare cu minorii. Dovadă a abilităților interviuatorului poate servi certificatul de participare la cursuri de instruire, inclusiv la Institutul Național al Justiției și/sau participarea la cel puțin trei proceduri de audiere a copiilor victime/martori ai infracțiunii.

Pot fi atrase în proces în calitate de interviuator persoane cu abilități de comunicare cu minorii din rândul celor care exercită profesia de psiholog, a mediatorilor, ofițerilor de probațiune, ofițerilor de urmărire penală sau procurorilor (care au participat la cursuri de instruire a interviuatorilor). Este preferabil să fie implicată în rol de interviuator o persoană de același sex cu copilul care urmează a fi audiat.

Un ofițer de urmărire penală sau un procuror poate fi atras în calitate de interviuator doar pe cauzele în care nu are/nu a avut vreo calitate procesuală, alta decât interviuator.

23. *Psihologul* își aduce contribuția la adaptarea actului procesual la posibilitățile și necesitățile copilului. Psihologul poate fi implicat pentru deblocarea situațiilor de

inhibare a minorului, la necesitate consultă judecătorul de instrucție dacă este necesară pauză, pentru prevenirea revictimizării copilului.

Statutul, drepturile și obligațiile procesuale ale psihologului sunt stabilite în art.art.87, 479 alin.(3) CPP, acesta fiind în drept să ajute la formularea întrebărilor pentru minor, iar la sfârșitul audierii, analizând înregistrările, să facă observații scrise referitoare la corectitudinea declarațiilor minorului, să formuleze concluzie privind gradul de veridicitate a depozițiilor minorului în cadrul audierii.

Aceste drepturi sunt explicate psihologului înainte de începerea audierii minorului, despre ce se face mențiune în procesul-verbal al ședinței de desfășurare a audierii minorului.

După audiere, psihologul poate, de asemenea, să se expună dacă copilului are nevoie, și în ce măsură, de intervenția unor servicii de asistență psiho-socială.

24. În conformitate cu art.481 alin.(3) CPP, la audierea martorului minor participă reprezentantul legal. Dreptul martorului minor de a fi reprezentat la toate etapele procesului de un reprezentant legal este garantat și de art.481¹ CPP.

25. Partea vătămată cu vârsta până la 14 ani, reieșind din art.75 CPP, este considerată persoană incapabilă de a-și exercita drepturile, acestea fiind exercitate de reprezentantul legal.

26. *Reprezentanți legali* ai minorului, potrivit art.77 alin.(1) CPP, sunt părinții, înfietorii, tutorii sau curatorii lor. Organul de urmărire penală/procurorul care exercită urmărirea penală, prin ordonanță motivată admite în calitate de reprezentant legal pe cineva din rândul acestor persoane.

La admiterea în proces a reprezentantului legal al minorului victimă/martor al infracțiunii, acestuia i se înmânează informație în scris (pregătită de către organul care exercită urmărirea penală pe cauză) despre drepturile și obligațiile, prevăzute respectiv în art.78 CPP și art.91 CPP, despre care fapt se face mențiune în procesul-verbal al ședinței de desfășurare a audierii. Nu poate fi admis în procesul penal în calitate de reprezentant legal al victimei persoana, căreia i se incumbă cauzarea, prin infracțiune, a prejudiciului moral, fizic sau material.

În cazul în care copiii participanți la proces nu au reprezentanți legali din rândul persoanelor menționate la art.77 alin.(1) CPP, organul de urmărire penală/procurorul va numi din oficiu în calitate de reprezentant legal autoritatea tutelară. (Legea privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți nr.140 din 14.06.2013 definește în calitate de autoritate tutelară locală – primarul satului (comunei) și de oraș, iar în calitate de autoritate tutelară teritorială – secția/direcția raională de asistență socială și protecție a familiei/Direcția municipală pentru protecția copilului Chișinău. În municipiile Bălți și Chișinău autoritățile tutelare teritoriale exercită și atribuțiile de autoritate tutelară locală).

Autoritatea tutelară trebuie să fie reprezentată de o persoană cu cunoștințe și pregătire în probleme de protecție a copilului, cu accent pe drepturile și necesitățile copilului victimă/martor în cadrul procesului penal.

Reprezentantul legal al victimei nu este în drept să întreprindă acțiuni împotriva intereselor persoanei pe care o reprezintă, fapt prevăzut de art.78 alin.(5) CPP.

În cazul în care sunt temeuri de a considera că acțiunile reprezentantului legal aduc prejudicii intereselor copilului, reprezentantul legal poate fi înlăturat din procesul penal și înlocuit cu altul, când aceasta este posibil, fie cu autoritatea tutelară. Înlocuirea reprezentantului legal are loc prin ordonanța motivată a organului de urmărire penală/procurorului, atât până, cât și după audierea copilului.

27. Este necesar de avut în vedere, că în unele cazuri este rațional de coordonat cu copilul prezența părinților la audiere (bunăoară victima violului are relații tensionate cu

părinții sau se genează să discute în prezența lor aspecte legate de viața intimă; unul dintre părinți este agresorul, iar celălalt cunoaște și tolerează acest comportament, etc.). În astfel de situații, ar fi bine de aflat de la copil care este persoana în care acesta are încredere și ar dori să-l însoțească la audiere. Prezența la audiere a persoanei alese de copil îl poate ajuta să-și depășească emoțiile și să ofere mărturii pertinente. În atare situații, în aspect procesual, participarea părintelui este substituită cu reprezentantul autorității tutelare.

28. La audierea martorului în cauzele cu copii victime, ar fi bine să participe doar reprezentantul legal a victimei, pentru a evita revictimizarea copilului.

29. Legislația procesual-penală prevede prezența la audierea minorului victimă/martor a infracțiunii, pe lângă participanții, prevăzuți la art.110¹ alin.(3) CPP și a altor persoane, asigurând în acest mod deplina exercitare a drepturilor lor procesuale.

30. În ipoteza în care copilul victimă/martor este surdomut, potrivit art.105 alin.(4) CPP, acesta este audiat cu participarea *interpretului*, care cunoaște semnele acestuia și poate să comunice prin ele. Dacă copilul victimă/martor nu posedă limba de procedură, i se asigură *traducător*. Participarea interpretului, traducătorului este consemnată în procesul-verbal. Interpretul, traducătorul au drepturi și obligații prevăzute de art.85 CPP. Interpretul, traducătorul sunt obligați să asigure interpretarea, traducerea completă și exactă, să respecte ordinea stabilită în ședința, să nu părăsească fără permisiune locul efectuării acțiunii, să nu divulge informația care le-a devenit cunoscută.

31. În cazul în care copilul victimă/martor suferă de o boală psihică sau de o altă boală gravă, audierea lui, potrivit art.105 alin.(5) CPP, se face cu consimțământul *medicului* și în prezența acestuia. Medicul dispune de drepturile și obligațiile inerente specialistului, conținute de art.87 CPP.

32. Martorul minor are dreptul să fie reprezentat la audiere de un *avocat*, potrivit art.481¹ CPP, care îi va reprezenta interesele, beneficiind de statutul procesual, drepturile și obligațiile prevăzute în art.92 CPP.

Copilul victimă/parte vătămată, potrivit art.58 alin.(3), art.60 alin.(1) pct.18) CPP, are dreptul să fie reprezentat de un avocat ales, iar dacă nu are mijloace pentru a plăti avocatul, să fie asistat de un avocat, care acordă asistență juridică garantată de stat, în condițiile legii. Astfel, potrivit art.19 alin.(1¹), art.26, alin.(3¹) ale Legii cu privire la asistența juridică garantată de stat, copilul victimă a infracțiunii sau reprezentantul legal al acestuia poate să depună cerere de acordare a asistenței juridice calificate la oficiul teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat sau la organul de urmărire penală, sau la instanța judecătorească. Decizia de acordare a asistenței juridice calificate se emite de către coordonatorul oficiului teritorial și se aduce la cunoștința solicitantului în cel mult 3 zile lucrătoare.

33. Având în vedere că în procesul de audiere a copilului victimă/martor al infracțiunii sunt utilizate mijloace tehnice, la necesitate poate fi implicat și un *specialist programist/tehnician* pentru asigurarea bunei funcționări a utilajului de vizualizare/înregistrare a acțiunii de urmărire penală, precum și a unei înregistrări calitative a depozițiilor copilului. Realizarea acestei sarcini poate fi încredințată *consultantului procurorului*, cu condiția că ultimul are cunoștințe necesare de utilizare a mijloacelor tehnice.

34. Este necesar de subliniat că în încăperea pentru audierea copilului se pot afla doar copilul și intervievatorul, la necesitate interpretul/traducătorul. Toți ceilalți participanți trebuie să se afle în încăperea pentru vizualizare.

35. Participanții la audiere sunt obligați să păstreze confidențialitatea informației de care au luat cunoștință în timpul audierii.

Secțiunea 4. Timpul și durata audierii copilului victimă/martor a infracțiunii

36. Declarațiile copilului victimă/martor al infracțiunii reprezintă un important mijloc de probă, ce constă în relatări cu privire la fapta ilegală și persoana care a comis-o.

37. În cazul constatării circumstanțelor prevăzute la art.109 alin.(5) CPP, organul de urmărire penală trebuie să anunțe în termeni restrânși procurorul pentru organizarea audierii copilului în condițiile art.110¹ CPP. Audierea copilului trebuie să fie efectuată în timpul zilei.

38. În conformitate cu art.479 CPP, audierea victimei/martorului minor nu poate dura mai mult de 2 ore fără întreruperi, iar în total nu poate depăși 4 ore pe zi. În cazul atestării unei stări emotive a copilului, ca rezultat al amintirilor dureroase, intervievatorul sau psihologul va solicita judecătorului de instrucție anunțarea întreruperii procesului de audiere, pentru a da posibilitatea copilului să-și revină.

39. Copilul poate solicita pauză, în funcție de necesitățile sale ori de câte ori are nevoie, inclusiv, din cauza nivelului ridicat de anxietate sau stres. În asemenea circumstanțe, audierea trebuie întreruptă. În timpul pauzelor copilul nu trebuie să fie lăsat fără însoțitor și să nu fie admise discuții pe aspecte care au legătură cu tematica audierii. Ori de câte ori este solicitată pauză, în special din cauza stării de stres sau anxietate a copilului, psihologul va fi consultat (în timpul pauzei) asupra modalității desfășurării în continuare a audierii.

Capitolul III. Organizarea audierii, în condiții speciale, a copilului victimă/martor al infracțiunii

Secțiunea 1. Planificarea audierii copilului victimă/martor al infracțiunii

40. Planificarea este necesară pentru identificarea obiectivelor și subiectelor cheie ale audierii, determinarea aspectelor asupra cărora minorul va fi solicitat să mărturisească. Pentru o mai bună planificare este necesară studierea minuțioasă a materialelor dosarului, inclusiv aspectele referitoare la persoana care a sesizat pretinsul caz de comitere a infracțiunii, circumstanțele care au determinat sau ar fi putut determina infracțiunea, plângeri anterioare, antecedente penale ale pretinsului infractor, etc.

41. Pentru elucidarea circumstanțelor care urmează să fie stabilite în procesul audierii, se întocmește *Planul de audiere a copilului (victimă sau martor)*.

42. În planul de audiere a victimei/martorului nu trebuie să lipsească întrebările referitoare la fapta comisă, împrejurările ce au importanță pentru cauză, inclusiv:

- a) redarea detaliată a celor întâmplate – *unde, când, cum, cât de des* ș.a.;
- b) descrierea cât mai detaliată a agresorului în vederea identificării lui, a locului de aflare și a tipului de relație cu copilul;
- c) descrierea acțiunilor făptuitorului, îndreptate asupra copilului;
- d) determinarea felului în care infractorul l-a impus/manipulat pe copil de a efectua sau a se supune unor asemenea acte;
- e) stabilirea dacă au fost utilizate/prezente/înregistrate imagini cu caracter sexual sau pornografic. Dacă da, în ce mod;
- f) determinarea prezenței sau implicării altor copii și identificarea acestora;
- g) stabilirea dacă copilul cunoaște alte persoane, care au participat la sau cunosc despre aceste fapte, persoane care îl cunosc pe agresor;
- h) numele persoanelor, cărora copilul le-a spus despre cazul examinat;

- i) stabilirea dacă copilul a fost victimizat de mai multe persoane, numele sau descrierea acestora, constatarea dacă copilul știe despre alți copii, care au fost supuși acțiunilor violente, ș.a.

Întrebările trebuie formulate într-un limbaj potrivit vârstei copilului, fiind structurate simplu și pe înțelesul copilului.

43. Concomitent cu propunerea de inițiere a procedurii de audiere în condiții speciale a minorului în cauza penală, ofițerul de urmărire penală prezintă procurorului care conduce urmărirea penală planul de audiere a copilului. Pe cauzele penale aflate în exercitarea procuraturii, planul de audiere a victimei/martorului va fi întocmit de procurorul care exercită urmărirea penală. Planul de audiere poate fi revizuit/completat, după necesitate, de către judecătorul de instrucție care va efectua audierea.

Secțiunea 2. Pregătirea ședinței de audiere a copilului victimă/martor al infracțiunii

44. Audierea trebuie să aibă loc într-un timp cât mai scurt posibil după sesizarea despre comiterea infracțiunii. Este binevenită desfășurarea audierii în cel mult 2 săptămâni de la momentul sesizării cazului, în situația copilului cu vârstă fragedă (4-5 ani) – cel târziu într-o săptămână. Important este de a determina momentul oportun pentru audiere - când „*amintirea evenimentului este încă proaspătă dar nu mai este apăsătoare pentru copil*”, astfel încât copilul să poată să relateze cât mai multă informație despre caz.

45. Pentru desfășurarea acțiunii de urmărire penală – audierea copilului victimă/martor al infracțiunii, procurorul (după caz, în baza propunerii motivate a ofițerului de urmărire penală) va înainta judecătorului de instrucție un demers, prin care va solicita efectuarea audierii copilului în condițiile art.110¹ CPP (competența judecătorului de instrucție de a audia martori în condițiile art.110¹ CPP este prevăzută și în art.41 alin.(6) CPP).

46. Demersul privind audierea copilului victimă/martor al infracțiunii în condițiile art.110¹ CPP va fi înaintat judecătorului de instrucție din raza teritorială a organului care efectuează urmărirea penală. În cauzele penale de altă categorie, decât cele expres prevăzute la art.110¹ CPP, atunci când interesele minorului victimă/martor sau ale justiției impun necesitatea audierii lui în condiții speciale, demersul va conține motivația asupra oportunității aplicării acestui procedeu de audiere.

47. Judecătorul de instrucție stabilește data ședinței de examinare a demersului procurorului privind efectuarea audierii în condițiile art.110¹ CPP (în termenul cel mai scurt posibil), identifică, inclusiv prin coordonare cu procurorul, persoana care va participa în calitate de intervievator, ținând cont de pregătirea ei profesională, caracteristicile de vârstă și personalitatea copilului. Organizează citarea participanților la ședință.

48. Examinarea de către judecătorul de instrucție a demersului procurorului privind audierea copilului victimă/martor în condițiile art.110¹ CPP, are loc cu participarea procurorului și a persoanei care va participa în calitate de intervievator la procesul de audiere. Procurorul se prezintă la ședință cu materialele cauzei penale.

49. În ședința de examinare a demersului de efectuare a audierii în condițiile art.110¹ CPP procurorul se va pronunța asupra necesității audierii copilului în condițiile art.110¹ CPP, locului audierii, disponibilității (data, timpul) Camerei de audiere. Participanții la ședință vor examina compatibilitatea persoanei atrase în calitate de intervievator la procesul de audiere, vor analiza întrebările din planul de audiere a copilului, în vederea unor eventuale reformulări pentru a fi pe înțelesul copilului.

50. Judecătorul de instrucție dispune prin încheiere data, timpul și locul audierii copilului victimă/martor în condiții speciale, fapt care se aduce la cunoștință contra semnătură celor prezenți, aceasta servind dovada de citare pentru participarea la audiere.

Imediat după adoptarea încheierii privind data, locul și timpul audierii copilului, în caz că este necesară utilizarea în acest scop a Camerei de audiere din altă localitate, procurorul va informa, prin demers, procurorul care gestionează Camera de audiere despre timpul desfășurării audierii și va solicita rezervarea acesteia. La demers va fi anexată copia încheierii judecătorului de instrucție.

51. Organul de urmărire penală/procurorul care exercită urmărirea penală pe cauză vor stabili și asigura citarea celorlalți participanți la procesul de audiere a copilului victimă/martor al infracțiunii, vor informa reprezentantul legal despre dreptul copilului de a fi asistat de un avocat ales, iar dacă nu are mijloace pentru a plăti avocatul, procedura de solicitare a unui avocat care acordă asistență juridică garantată de stat, în condițiile legii.

52. Reieșind din prevederile art.478 CPP, citarea copilului victimă/martor în proces se face prin părinții acestuia sau prin alți reprezentanți legali, iar în cazul în care minorul se găsește într-o instituție specială pentru minori, prin administrația acestei instituții.

53. În cazul utilizării Camerei de audiere din altă localitate, modul și condițiile de deplasare a participanților, sunt prevăzute în Regulamentul privind organizarea și realizarea transportului participanților la audierea copiilor victime/martori ai infracțiunilor în spații special amenajate, aprobat prin Ordinul Procurorului General nr.18/28 din 06 martie 2014.

Este important ca procurorul să asigure evitarea contactului dintre copilul care urmează să fie audiat și alți participanți la proces, în special apărătorul bănuțitului/învinutului pe cauză (punctul de pornire și timpul deplasării diferit, confidențialitatea informației despre mijlocul de transport cu care se deplasează copilul, etc.).

Secțiunea 3. Pregătirea copilului pentru audiere

54. Pregătirea copilului pentru audiere presupune un dialog dintre copil și intervievator (după caz asistat de psiholog, traducător, interpret), în vederea eliminării barierelor de comunicare directă dintre copil și intervievator, crearea unui climat de încredere, de natură să determine copilul să facă relatări veridice și complete.

Pregătirea copilului se poate realiza în prealabil (1-2 zile înainte de audierea copilului) sau cel puțin cu o oră înainte de începerea audierii. La această etapă copilul este informat despre scopul audierii, modalitatea desfășurării audierii, despre importanța detaliilor în relatarea sa, despre participanții la audiere. Copilului i se va comunica că procesul audierii va fi înregistrat audiovideo și i se va explica necesitatea înregistrării mărturiilor sale. În acest fel începe stabilirea relațiilor de încredere cu copilul (contactul psihologic).

Cu încuviințarea procurorului intervievatorul poate utiliza diverse materiale metodologice, informative în vederea pregătirii copilului pentru audiere.

55. Copilul, după caz, împreună cu însoțitorul (reprezentantul legal), se va prezenta la locul preconizat pentru desfășurarea audierii, unde va fi întâlnit de intervievator sau psiholog, care îl va însoți în camera de pregătire a copilului către audiere/camera de audiere. Însoțitorul poate urmări din camera de vizualizare procesul de pregătire a copilului pentru audiere.

Dacă pentru audierea copilului va fi utilizată camera de audiere situată în altă localitate, intervievatorul și/sau psihologul se pot deplasa în același mijloc de transport cu copilul.

56. Pentru pregătirea copilului de audiere, copilul cu însoțitorul și intervievatorul, dacă va fi necesar și psihologul, trebuie să fie citați pentru o oră mai devreme decât ceilalți participanți la audiere.

57. Intervievatorul trebuie să se prezinte copilului, să-i explice unde se află, de ce se află acolo, altă informație specificată la pct.54 al prezentului Ghid.

Comunicarea se face prietenos, ținându-se cont de particularitățile de vârstă ale copilului, dar și de trauma suferită de acesta. Copilului trebuie să i se creeze convingerea că prezența sa este utilă, că nu este persecutat, că oricând va găsi susținere și sprijin. Intervievatorul trebuie să fie sincer, natural în comportament și limbaj, astfel încât copilului să-i fie confortabil să discute.

În dialog cu copilul intervievatorul va evalua, concomitent, nivelul de dezvoltare, capacitățile cognitive și lingvistice ale copilului.

58. Pentru a asigura un climat psihologic favorabil și a spori eficiența procedurii de audiere a copilului victimă/martor al infracțiunii, este importantă participarea aceluiași specialist atât la pregătirea copilului pentru audiere, cât și la audierea propriu-zisă a acestuia.

59. La etapa de stabilire a contactului cu copilul intervievatorul trebuie să stabilească capacitatea acestuia de a face diferența dintre adevăr și minciună, cum se comportă copilul atunci când nu spune adevărul și să obțină angajamentul din partea copilului de a spune adevărul pe parcursul audierii.

Capitolul IV. Procedura de audiere a copilului victimă/martor al infracțiunii

Secțiunea 1. Desfășurarea audierii copilului victimă/martor al infracțiunii

60. La data și ora fixată pentru audierea în condiții speciale a copilului victimă/martor al infracțiunii, judecătorul de instrucție deschide ședința și verifică prezența și identitatea participanților. Desfășurarea procedurii de audiere a minorului se descrie în procesul-verbal al ședinței de către greșier.

61. Până a începe audierea, judecătorul de instrucție explică participanților la proces, inclusiv reprezentanților legali ai victimei/martorului minor, psihologului drepturile și obligațiile lor și verifică dacă acestea le sunt clare, stabilește competența interpretului, traducătorului, dacă aceștia sunt prezenți la audiere și explică drepturile și obligațiile lor, stabilește împuternicirile avocaților.

Având în vedere caracterul specific al faptelor care urmează a fi dezvăluite, judecătorul de instrucție previne participanții la audiere despre necesitatea de a păstra confidențialitatea informației de care vor lua cunoștință în procesul audierii minorului. Participanții la audiere vor da declarație în scris că au fost preveniți despre răspunderea pe care o vor purta conform art.315 din Codul penal. Declarațiile se vor anexa la materialele dosarului penal.

62. Judecătorul de instrucție solicită prezența intervievatorului în încăperea de vizualizare a audierii, căruia îi explică drepturile și obligațiile, îi consultă poziția privitor la pregătirea pentru audiere a copilului, dacă nu sunt careva impedimente pentru buna desfășurare a audierii, inclusiv dacă copilul acceptă prezența reprezentanților legali la audiere.

Judecătorul de instrucție prezintă intervievatorului lista întrebărilor formulate pentru audiere și se convinge că toate întrebările formulate sunt înțelese de către intervievator corect, care, la rîndul său, poate preciza unele reformulări ale întrebărilor adresate. După

aceasta intervievatorul, după caz, cu interpretul, traducătorul pleacă în încăperea pentru audiere. Echipamentul de înregistrare audiovideo a procesului de audiere se include din momentul intrării intervievatorului în camera de audiere.

63. Până a recurge la audierea propriu-zisă a copilului victimă/martor al infracțiunii, intervievatorul îi explică pe înțeles drepturile și obligațiile prevăzute în art.90 CPP, inclusiv de a face declarații veridice. Copilului i se lămurește în special, că dacă în timpul interviului nu înțelege vreo întrebare va putea oricând să comunice despre aceasta și să ceară clarificări; că nu este nimic grav dacă nu-și amintește unele evenimente și nu poate să răspundă la unele întrebări; că poate cere mai mult timp pentru unele răspunsuri sau poate cere o pauză ori de câte ori simte nevoia; că are dreptul să nu răspundă la unele întrebări, dar că este mai bine să facă tot posibilul și să povestească tot ce cunoaște și își aduce aminte, fără să ascundă nimic.

Copilului, care urmează a fi audiat în calitate de victimă (mai ales când este vorba de abuz sexual sau trafic de copii), trebuie să i se explice și faptul că în procesul examinării cazului credibilitatea mărturiilor lui pot fi puse la îndoială și de aceea este foarte important să nu tănuiască nimic și să comunice ce i s-a întâmplat până la mici detalii, în așa fel oferind posibilitatea de a acumula și alte probe care confirmă mărturiile sale. Copilului i se explică că discuția lor este urmărită de către cei din camera de vizualizare, că ei vor putea să pună întrebări, iar tot ce se petrece în această încăpere, inclusiv mărturiile lui se înregistrează.

Intervievatorul trebuie să se asigure că copilul a înțeles clar totul ce i s-a explicat. Minorul cu vârsta sub 16 ani nu depune jurământ, însă intervievatorul poate obține promisiunea copilului că va spune adevărul.

64. Potrivit regulilor generale prevăzute de art.109 CPP, aplicabile în modul corespunzător la audierea minorului victimă/martor al infracțiunii, copilului i se aduce la cunoștință obiectul cauzei și i se propune să declare despre faptele și circumstanțele pe care le cunoaște și care se referă la cauză. Declarațiile copilului trebuie să facă lumină asupra circumstanțelor cazului, oferind răspuns la întrebările – când; unde; cine; cui; ce; cum.

După ce copilul a făcut declarații, lui i se pot pune întrebări cu privire la faptele și circumstanțele care trebuie constatate în cauză. Martorul minor este întrebat și în ce mod a aflat despre cele declarate. Nu se admite punerea întrebărilor care nu oferă probatoriului relevanță, concludență și utilitate, sau/și care, în mod evident, urmăresc scopul insultării, umilirii martorului. Art.110¹ alin.(5) CPP garantează că audierea minorului trebuie să evite producerea oricărui efect negativ asupra stării psihice a acestuia.

Secțiunea 2. Finalizarea audierii

65. Audierea copilului victimă/martor al infracțiunii se finalizează după ce s-au epuizat întrebările din partea participanților, cu condiția să nu depășească durata admisibilă de art. 479 CPP.

Intervievatorul poate să-l întrebe pe copil dacă audierea i-a creat careva dificultăți. Copilul este informat despre posibilitatea de a adresa întrebări pentru a clarifica pentru sine anumite lucruri care-l interesează.

66. La finalul audierii intervievatorul trebuie să mulțumească copilului pentru colaborare, subliniind importanța mărturiilor, să-l încurajeze cu cuvinte de laudă că a făcut ceea ce trebuie și a ajutat să se înțeleagă ceea ce a avut loc în realitate.

67. Între timp, judecătorul de instrucție va verifica calitatea înregistrării procesului de audiere din calculator și va organiza transmiterea înregistrărilor pe purtător de informație (disc) și ștergerea lor din calculator.

68. Copilul va fi condus din încăperea pentru audiere în condiții care să excludă contactul cu participanții la proces.

Procurorul care gestionează Camera de audiere va asigura transportarea copilului și a însoțitorului său în modul stabilit de Regulamentul privind organizarea și realizarea transportului participanților la audierea copiilor victime/ martori ai infracțiunilor în spații special amenajate.

Secțiunea 3. Înregistrarea audiovideo și documentarea rezultatelor audierii

69. După finalizarea audierii copilului în condițiile prevăzute de art.110¹ CPP, depozițiile înregistrate audiovideo în calculator sunt transmise în prezența judecătorului de instrucție pe un purtător de informație (CD-R, DVD etc.).

70. Înregistrările audiovideo trebuie să conțină întreaga desfășurare a audierii. Nu se admite înregistrarea doar a unei părți (fragment) din audiere, precum și repetarea, special pentru înregistrare audiovideo, a declarațiilor deja făcute.

71. Suportul informațional cu înregistrările audiovideo a audierii se reproduce în întregime în fața participanților la proces.

Obiecțiile participanților la procesul de audiere a copilului, se consemnează de către grefier în procesul-verbal al ședinței de desfășurare a audierii.

72. De pe suportul informațional cu înregistrările audiovideo a audierii, se face o copie care se anexează la dosarul penal. Judecătorul de instrucție sigilează cu ștampila procuraturii suportul informațional în original și-l ia pentru păstrare, până la expirarea necesității.

73. Înregistrările audiovideo a audierii victimei/martorului minor vor fi consemnate în procesul-verbal al audierii, întocmit în conformitate cu art.260 și art.261 CPP.

Procesul-verbal al audierii se semnează de către judecătorul de instrucție și se transmite pentru a fi anexat la dosarul penal.

O copie a procesului-verbal se păstrează la judecătorul de instrucție împreună cu suportul informațional în original cu înregistrările audiovideo a audierii victimei/martorului minor.

74. După ce a avut loc procedura de audiere a victimei/martorului minor, la materialele cauzei penale se anexează încheierea judecătorului privind desfășurarea audierii; procesul-verbal al ședinței de audiere, originalul procesului-verbal al audierii minorului și suportul informațional în copie cu înregistrările audiovideo a audierii.

Capitolul V. Audierea suplimentară/repetată a copilului victimă/martor al infracțiunii

75. Unul din scopurile principale ale audierii copilului victimă/martor al infracțiunii în condiții speciale este reducerea numărului de audieri a copilului, până la una, pentru ca să nu fie nevoit copilul să relateze de mai multe ori experiența sa traumatică.

76. O bună pregătire și planificare a audierii poate în mare măsură asigura elucidarea circumstanțelor cazului, astfel încât să nu fie necesară audierea suplimentară sau repetată.

Totuși, în unele situații poate apărea necesitatea audierii suplimentare/ repetate, cum ar fi: administrarea unor probe noi de la martori sau alte surse, ce necesită investigare suplimentară; copilul dorește să declare o informație nouă, nerelată în cadrul primei audieri; bănuitul/învinuitul, apărătorul acestora după ce au făcut cunoștință cu înregistrarea audiovideo au întrebări pentru minor și solicită audierea lui; audierea minorului a fost efectuată până la identificarea agresorului, care fiind ulterior identificat

și făcând cunoștință cu înregistrarea audiovideo are întrebări pentru minor și solicită audierea lui; instanța de judecată care examinează cauza dispune audiere minorului, etc.

77. Temeiul juridic pentru organizarea audierii *suplimentare* a copilului victimă/martor al infracțiunii este prevăzut în art.110¹ CPP. Astfel, potrivit alin.(8), dacă bănuitul sau învinuitul dorește să adreseze întrebări minorului, în baza unei cereri motivate este organizată o audiere suplimentară.

Alin.(9) al aceluiași articol stabilește că, dacă în momentul audierii nu era identificat un bănuit, după identificarea persoanei și atribuirea acesteia a statutului de bănuit, în cel mai scurt timp posibil organul de urmărire penală aduce la cunoștința bănuitului sau a apărătorului acestuia procesul-verbal al audierii, prezentându-i și copia înregistrării audiovideo. Dacă bănuitul sau apărătorul acestuia dorește să adreseze întrebări minorului, în baza unei cereri motivate se organizează audierea suplimentară a minorului.

Prin urmare, audierea suplimentară a minorului, poate fi efectuată doar în temeiul unei *cereri motivate* și doar pentru elucidarea unor circumstanțe concrete, menționate în cererea de solicitare a audierii. Audierea suplimentară se desfășoară în condițiile și după procedura stabilită de Codul de procedură penală și prezentul Ghid metodologic.

78. Caracterul excepțional al procedurii de *audiere repetată* a copilului victimă/martor al infracțiunii este specificat pentru faza urmăririi penale în art.110¹ alin.(8) CPP și pentru faza judecării cauzei în art.371 alin.(1¹) CPP. Normele evocate stabilesc că, audierea repetată a minorului trebuie evitată în măsura în care acest lucru este posibil.

79. Trebuie de reținut că audierea repetată are un șir de dezavantaje, inclusiv:

a) audierea repetată are un efect nociv asupra psihicului incomplet dezvoltat al copilului și asupra dezvoltării sale ulterioare;

b) audierile repetate ar putea însemna pentru copil că declarațiile sale depuse anterior sunt puse sub semnul întrebării, determinându-l la răspunsuri pe care el ar putea considera că le așteaptă intervievatorul;

c) există riscul ca victima să-și schimbe declarația sub influența unor persoane interesate;

d) există riscul ca victima să-și schimbe declarația de teama de inculpat;

e) timpul care s-a scurs de la data producerii faptei nicidecum nu poate influența benefic calitatea declarațiilor.

Aceste circumstanțe urmează să fie luate în considerație de instanța de judecată când va decide necesitatea audierii repetate a copilului victimă/martor al infracțiunii la faza judecării cauzei.

80. Audierea repetată la faza urmăririi penale se desfășoară conform procedurii prevăzute de Codul de procedură penală și prezentul Ghid metodologic.

Dacă în faza examinării judecătorești a cauzei penale se stabilește necesitatea audierii repetate a copilului, judecătorul (completul de judecată) care examinează cauza decide și asupra condițiilor de desfășurare a audierii.

Capitolul VI. Păstrarea și utilizarea înregistrărilor în calitate de probă în dosarul penal

81. Potrivit art.164 CPP, înregistrările audiovideo, dobândite în condițiile legii, constituie mijloc de probă.

82. După finalizarea audierii victimei/martorului minor judecătorul de instrucție transmite procesul-verbal al audierii, la care anexează o copie a înregistrărilor

audiovideo, împreună cu cauza penală procurorului pentru organizarea desfășurării în continuare a urmăririi penale.

82. Suportul informațional în original cu înregistrările audiovideo a audierii copilului victimă/martor al infracțiunii se păstrează în instanța de judecată sub responsabilitatea judecătorului de instrucție, până apare necesitatea reproducerii înregistrărilor, în procesul examinării judiciare a cauzei, în acest fel instanța judiciară înlocuind audierea minorului în persoană în sala de judecată.

84. În conformitate cu art.110¹ alin.(7) CPP, în termen de 3 zile din momentul audierii sau nu mai târziu de ziua în care învinutul s-a prezentat ori a fost adus în mod silit, organul de urmărire penală va aduce la cunoștința bănuțului sau învinutului procesul-verbal al audierii minorului și copia înregistrării audiovideo a acesteia, despre care fapt se întocmește un proces-verbal.

Dacă în momentul audierii nu era identificat agresorul, conform art.110¹ alin.(9) CPP, după identificarea persoanei și atribuirea acesteia a statutului de bănuț, în cel mai scurt timp posibil organul de urmărire penală aduce la cunoștința bănuțului sau a apărătorului acestuia procesul-verbal al audierii, prezentându-i și copia înregistrării audiovideo a audierii.

85. Transmiterea copiei înregistrărilor audiovideo a audierii în condiții speciale a copilului victimă/martor al infracțiunii, va avea loc la demersul apărătorului, care va fi anexat la materialele dosarului penal.

Demersul apărătorului va conține obligația de asigurare a integrității și confidențialității informației, neadmiterea multiplicării înregistrărilor și restituirea lor după proces. Demersul avocatului, va fi însoțit și de declarația scrisă în acest sens a bănuțului/învinutului.

86. După examinarea cauzei în instanța de judecată, înregistrările audiovideo a audierii în condiții speciale a copilului victimă/martor al infracțiunii se păstrează împreună cu materialele dosarului penal la arhiva instanței judecătorești care a judecat cauza în primă instanță.

87. Dacă procesul penal a fost clasat la faza urmăririi penale, la demersul procurorului, judecătorul de instrucție transmite suportul informațional în original cu înregistrările audiovideo a audierii copilului și copia procesului-verbal de audiere a minorului, pentru anexarea lor la materialele dosarului și păstrarea lor în arhiva organului de urmărire penală.

88. După adoptarea soluției definitive pe cauză, accesul terților la înregistrările audierii în condiții speciale a copilului victimă/martor al infracțiunii, se decide exclusiv de către procurorul teritorial sau, după caz, președintele instanței de judecată în care se păstrează dosarul penal, cu respectarea strictă a prevederilor legislației despre protecția datelor cu caracter personal.